

Referat fra Årsmøte i Fellesrådet for historielagene i Oslo, 28.11.22.

Vertskap var Søndre Aker Historielag

Møtet ble holdt i Nordstrandhuset, Nordstrandveien 30, 1163 Oslo

Det møtte representanter fra 13 historielag: Groruddalen, St. Hanshaugen, Østensjø, Grefsen-Kjelsås-Nydalen, Grünerløkka, Søndre Aker, Nordberg-Tåsen-Ullevål, Hellerud, Vålerenga, Lambertseter historieforening, Enerhaugen-Grønland-Tøyen, Frogner og Ullern-Røa-Bygdøy. Videre møtte Oslo Museum, Oslo Byarkiv, Akers Sogneselskap, Lokaltrafikkhistorisk Forening og Fellesrådets styre. Det var i alt 29 deltagere til stede.

1 Velkommen

Leder av Søndre Aker Historielag, Anne Marie Hval Grøgaard, ønsket velkommen og orienterte kort om bygningen vi befant oss i, som er et gammelt menighetshus, og om historielagets virksomhet. Laget hadde 40-årsjubileum i 2020, og har rundt 300 medlemmer. Møter og lokale vandringer arrangeres gjennom året, og bussreiser til historisk interessante steder ca. én gang i året.

2 Foredrag

Før de formelle årsmøtesakene holdt tidligere bla stortingsrepresentant og nåværende bystyremedlem Odd Einar Dørum foredrag og åpnet for diskusjon rundt temaet «Oslos Byjubileum i 2024 – fra Oslo til Christiania i 1624 og til Oslo igjen i 1924. Planer og visjoner – hva er historielagenes muligheter og ønsker?»

Dørum åpnet med å peke på det evige problem rundt navn – hva skal byen hete? I 1624 grunnla Christian IV den nye byen Christiania, som på slutten av 1800-tallet skiftet skrivemåte til Kristiania, for så i 1924 å skifte navn til Oslo, det opprinnelige navnet på den gamle byen som ble «gravlagt» i 1624. Det sies at fattigfolk riktignok ble igjen i den gamle byen. Det var stor motstand i 1924 mot å skifte navn fra Kristiania til Oslo, det nye navnet ble både latterliggjort og kalt misforstått nasjonalisme.

Dørum hevdet at jubileum styrker historiefaget. Andre byer markerer og påkoster kanskje jubileer sterkere enn Oslo, men både Oslo Kommune og en gruppe sammensatt av frivillige kulturvernforeninger og institusjoner i Oslo har visse planer for jubileet. De åtte foreningene – åttergruppen – er ledet av Dørum og er en arbeidsgruppe bestående av følgende foreninger: Oslo Bys Vel, Oslo Museum, ByDriv (sammenslåing av Byfolk og Kvadraturforeningen) Bjørvika Forening, Middelalder Oslo, Akershus Festning, Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus og Fellesrådet for historielagene i Oslo. Denne gruppen (som Dørum etter foredraget har supplert med Oslo Kulturarvnettverk og Memoar, slik at det er «ti-gruppe») planlegger et kjerneprogram med gode forelesninger og foredrag. De vil også skape levende historie – lage noen fysiske steder, gjenoppbygge og rekonstruere middelalder slik at særlig ungdom kan forstå historien, at den består av levd liv, av mennesker. Gruppen planlegger også en jazzfestival.

Foreløpig er ikke alle planene klare. Her kan også de mange historielagene komme inn.

Lars Thue la frem forslag om at hvert av de ca. 20 historielagene i Oslo kunne lage et produkt som viser sitt områdes betydning for byen gjennom de fire hundre år som byen har bestått. F.eks. hva betydde Akergårdene for pengeplasseringen? De fleste gårdeierne bodde jo i Christiania. Og hva med forholdet Oslo-Aker?

Det kom også forslag om å lage en portal på nettet hvor alle kan legge sine forslag, eventuelt innslag.

3 Årsmøtet – formelle poster

Valg av møteleder og referent.

Styreleder Stein Øberg foreslo leder av Søndre Aker Historielag Anne Marie Hval Grøgaard som møteleder, og sekretær Ellen Nygaard som referent. Begge ble valgt.

Godkjenning av dagsorden og innkalling

Begge ble godkjent

Godkjenning av referatet fra Fellesrådsmøtets årsmøte i Oslo 29.11.21.

Referatet er tidligere utsendt, og godkjent. Årsmøtet ga sin tilslutning til at referatet fra dagens møte sendes ut etter møtet.

Regnskap for 2021.

Regnskapet for 2021 ble gjennomgått og godkjent.

Styrets årsberetning for 2021.

Styrets årsberetning ble gjennomgått.

Dels nytt styre. Anne Fikkan er valgt til ny revisor. Alle styremøter dette året har vært telefonmøter, en positiv erfaring. Fellesrådets abonnement på Styreweb gir 20% rabatt til alle tilknyttede lag og foreninger som abonnerer på Styreweb. Styret har ellers arbeidet med en rekke prosjekter, bl.a. Martin Tranmæls hytte i Maridalen, samt sakene under punkt 5.

Årsberetning for 2021 godkjent.

Årsmøtet hevet. Alle vedtak var enstemmige.

4 Orientering / diskusjon

• Ferdseisveier og andre kulturminner i utmark

Leder Stein Øberg redegjorde for ferdseisveiprojektet. Fellesrådet har i flere år støttet opp om det arbeidet stifinner Ståle Pinslie har utført med å finne og publisere i årbøkene til Maridalens venner ferdseisveier gjennom Nordmarka. Også andre kulturminner i Oslomarka er viktig å ta vare på; Flere artikler er skrevet over temaet «Vi må finne kulturminnene før skogsmaskinene gjør det». Øberg har

deltatt på DNT-tur i Bygata fra Olimb på Hadeland til Skar i Maridalen to ganger . Målet er å få Bygata og andre urgamle ferdselsårer akseptert som et fredete kulturminner og lagt inn i Riksantikvarens kulturminnebase Askeladden. De vil dermed avmerkes på bla hogstkart. Bygata er den eldste kløvstien man har funnet. Medlemslaget Maridalen bygdetun søkte om frivillighetsårmidler til synliggjøring av Bygata i 2022 og har fått tildelt 90 000 kr fra Riksantikvaren til å lage informasjonsmateriell som . T-trøyer og roll-ups med påtrykt bilde av strekningen på kartet. Alt for å vekke interesse for prosjektet.

Grunneiere kan nekte å sette opp stolper eller skilt som forteller om eller viser et kulturminne. Derfor veldig fint at man i dag kan legge inn ruter og kulturminner digitalt, jf stier på ut.no og moderne digital stolpejakt.

Maridalen bygdetun / Bygata har nær kontakt med det andre ferdselsveiprojektet som fikk særskilte midler fra Riksantikvaren i 2022: Østmarkas Venner om deres merking av «Plankeveien», den gamle vinterveien som i hovedsak fulgte vann og myrer gjennom Østmarka. Den var hovedferdselsåren fra Enebakk og Nordre Follo inn til Christiania helt til 1865.

• **Kulturmiljømeldingen 2021 - 2031**

Lite nytt foreløpig. Både fysiske og immaterielle kulturminner må tas bedre vare på. Fellesrådet sendte en høringsuttalelse med tre konkrete forslag til tiltak, bl.a. å etablere et eget tverrfaglig kulturminneprosjekt for Osломarka. Usynlige kulturminner ødelegges av skogsmaskiner m.m.

Byantikvaren er sekretariatet og har levert forslag til ferdig melding til Rådhuset, som omfatter både fjorden og marka. Men ingen vet akkurat hvor meldingen befinner seg....

• **Bildebasen**

Lars Thue orienterte om Bildebasen.

Da Deichman har sagt opp avtalen med historielagene om lagring av bilder, går Bildebasen en usikker fremtid i møte. Målet er at bilder fortsatt samles inn og ivaretas på korrekt måte. Lasse Bergholmen i Søndre Aker Historielag har fått Grorud og Østensjø med i egen bildebase for de tre.

Seks andre historielag går sammen om Libriotech. Landslaget for historielagene mener alle lagene i Norge burde gå sammen i én base, og etter hvert skaffe seg den nødvendige kompetanse. Oslo-bilder mener de kan kurse oss. På den annen side sitter de på et større antall bilder de ikke har fått scannet. Det fins mange muligheter til å forbedre fremtidige bildebaser, men det koster. Man må ha kompetanse, planer og penger!

5 Kort orientering fra lagene og observatørene om deres viktigste prosjekt eller plan

Anne Marie Hval Grøgaard: Søndre Aker håper hvert år å utgi en kalender med tekst og bilder fra strøket. Plan om årbok for 2025 foreligger.

Knut Bryn: Ullern, Røa og Bygdøy har to prosjekter på gang, nemlig å kartlegge alle husmannsplassene i området, samt info om dem, som når de var i drift o.l. Det andre prosjektet går ut på å kartlegge gamle ferdselsveier gjennom strøket, bl.a. Byveien

Erik Collett: Frogner har et prosjekt om gamle bygårder, som det er mange av i strøket.

De gir også ut Kavringen fire ganger i året. Laget har fått støtte til å oppmuntre yngre til å bli medlemmer. Dette gjør de ved å lage prosjekter som engasjerer ungdom, bl.a. har de en konkurranse på skolen om hva de liker best ved bydelen. Og det er helt andre ting enn de vante severdighetene!

Lars Thue: Lambertseter historieforening prøver også å fri til ungdommen. Ungdomsklubben fylte nylig 50 år og markerte det med et møte, men knapt en ungdom deltok i markeringen.

Helge Høifødt: St. Hanshaugen jobber mye med byvandring, og arrangerer ruter også for andre. Medlemsbladet, som er veldig populært og etterspurt, gis ut når de har nok stoff og artikler.

Hans Kr. Huseby: Hellerud gir ut to blader i året. De har nå en serie i bladene om boligutviklingen i strøket. De vil gjerne bevare småhusområdene og er opptatt av de gamle gårdene i området.

Laget ble 25 år i 2021.

Geir Nordhus: Groruddalen. Flaggskipet er årboka, som nå er utgitt i 35 år. Den er populær og selger godt. Området historielaget dekker, består av fire store bydeler, dette kan gjøre arbeidet litt vanskelig. Men de lykkes bra med vandringene. Viktig er steinhuggermuseet og den årlige augustfestivalen. De har også tanker om at historien om minoritetene som er flyttet inn i disse bydelene, nå bør skrives

Tore Faller: Grefsen, Kjelsås og Nydalen samarbeider med folk som går i marka og faktisk finner kulturminnene. Laget er opptatt av at en av de siste fabrikker i Nydalen, nemlig redskapsfabrikken Fiskars, ble nedlagt i sommer. Lokalene står tomme. Kanskje Vollebekk Fabrikker skal overta. Dette er et sted for grønn produksjon og nærmiljø, og som jobber for en bærekraftig utvikling og godt miljø.

Karin Arnesen: Enerhaugen, Grønland og Tøyen er egentlig i en kartleggingsfase, da det er et helt nytt historielag. Like fullt har de mange prosjekter på gang, bl.a. om idrettshistorie - idrett var jo svært viktig for det gamle arbeiderstrøket. Historielaget jobber også med et skoleprosjekt og et samarbeidsprosjekt med Arbeidermuseet på Sagene.

Marianne Farstad-Jensen: Grünerløkka har medlemsblad og årbøker, og nå adventskalender på Facebook med lokalhistorie. De har prosjektet «Å vokse opp på Grünerløkka før og nå» hvor de prøver å få med skolene.

Even Haugseth: Vålerenga ligger i kamp mot Bane Nor, som vil rive den såkalte Hylla, og mot OBOS som vil rive bygning inntil Sota. Historielaget ønsker å bevare det som er igjen rundt Sota, som representerer det gamle Vålerenga. Hvert år har de fotoutstilling i Vålerenga kirke. Ingen årbok i år.

Hans Grimelund-Kjelsen: Nordberg, Tåsen og Ullevål (tidligere Sogn) har 40-års jubileum i år, men nytt navn! De kunne ha kalt seg Vestre Aker, men ble enige om å ha med alle strøkene i det nye navnet.

May Birkeland: Østensjø er for tiden opptatt av tema mat, og av idrettens historie. Historielaget feiret nylig Thomas Heftyes 200-årsjubileum med brask og bram og mange spennende aktiviteter.

Gir ut årbok hvert år.

Pål Torkildsen: Akers Sogneselskap samarbeider med fortidsminneforeningen om bl.a. Holmen gård.

Selskapet har to faste møter i året

Odd Einar Dørum: Middelalder-Oslo arbeider for å gjenskape en middelalderpark i Gamlebyen. Jubileet i 2024 er i fokus. Foreningen består blant annet av mange eldre, oppegående og aktive personer!

Erland Ferrer Pettersen: Byarkivet passer på kildene, men de tar plass og må digitaliseres. Kunstig intelligens for å gjenkjenne håndskrift kan være nyttig. Fagskriftet Tobias vil utkomme med et nummer om skole og ungdom.

Lars Emil Hansen: Oslo Museum arbeider med forberedelser inn mot jubileet i 2024, og samarbeider med Sagene og Torshov historielag om å lage en utstilling om å bo i denne bydelen. De arbeider også med en ny utstilling på Bymuseet om mat 1850 – 1950. Tidsskriftet Byminner kom ut to ganger i år.

Etter årsmøtet ble vi presentert for digitalhistoriske vandrespill. En bedrift i Moss har utviklet plattformen Wittario, og Lars Gunnar Fledsberg og Bjørn Christensen viste oss de ulike mulighetene denne plattformen har. Her kan man legge inn historiske vandrespill. Brukeren laster ned en app og ved hjelp av mobiltelefon eller nettbrett finner man poster. Stolpen eller posten man finner forteller historien om kulturminnet eller den historiske personen, eller fremstiller selve personen. Man tjener opp poeng, så det blir en konkurranse. Medlemmene i historielaget kan legge inn historiske fakta, og Wittario gjør det om digitalt på en spennende eller morsom måte.

De fem første historielagene som melder sin interesse, får gratis tilgang til plattformen i to år, og opplæring i å lage spill selv. Fellesrådet står som formell avtalepart med Wittario. Finansieringen sikres ved sponsormidler innhentet av Wittario

Etter to år beholder historielaget det som er laget, men vil de fortsette med digitalt vandrespill vil det koste ca 36 000 kr per år. Det er abonnementet på plattformen. Ved helt ny begynnelse vil det koste ca 100 000 kr.

05.12.22 Ellen Nygaard Referent

22.12.22 Evald Jon Strøm og Stein Øberg